

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ШКОЛІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Віта ВОРОНА

Інститут фізичної культури

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Анотація. У статті розглядаються деякі особливості організації занять з фізичної культури в загальноосвітній школі та здійснюється аналіз реальних умов сьогодення у сфері фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах України. Звертається увага на проблеми, пов'язані з організацією та проведенням занять у школі та обґрунтовуються шляхи оптимізації фізичного виховання школярів. Запропоновані можливі напрямки, форми і зміст фізичного виховання у шкільних програмах.

Ключові слова: фізичне виховання школярів, шкільна програма, організація уроків, теоретичні методи, новий підхід.

Постановка проблеми та її актуальність. Згідно з Законом України “Про фізичну культуру і спорт” [1] фізична культура визначена як важливий засіб підвищення соціальної та трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних і творчих потреб, життєво важливої потреби у спілкуванні, зміцненні та розвитку дружніх відносин між народами.

Шкільний же предмет «Фізична культура» в теперішньому вигляді не відповідає вимогам сьогодення [5], оскільки не сприяє збереженню здоров'я дітей, про що свідчать смертельні випадки на уроках з фізичної культури. А згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 06.11.2008 р. № 1008 «Про невідкладні заходи щодо збереження здоров'я учнів під час проведення занять з фізичної культури, захисту Вітчизни та позакласних спортивно-масових занять в школі» учителям фізичного виховання довелося відмінити виконання вправ, які визначають рівень розвитку таких фізичних якостей як витривалість та швидкість, що у свою чергу спричинило ряд негативних наслідків, пов'язаних з організацією та проведенням уроків з фізичної культури. Учителям доводиться змінювати зміст уроків, але це подобається не всім учням, використовувати нові методи заохочування до співпраці та активності на заняттях, проводити роз'яснювальну роботу серед батьків, які забороняють дітям відвідувати уроки фізичної культури.

Це спонукає до змін в організації занять з фізичного виховання школярів та вимагає нових підходів до формування змісту, засобів та методик уроків фізичної культури.

Намір же уряду збільшити число годин фізичної культури в школах з нинішніх двох (трьох) годин на тиждень до десяти-дванадцяти на практиці ризикує додати дітям, перевантаженим і без цього шкільною програмою, дев'яти, а то й десяти за розкладом уроки, що навряд чи буде сприяти зміцненню та збереженню їх здоров'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фізичному вихованню школярів приділяється велика увага як одному з пріоритетних напрямів розвитку освіти нашої держави. Окремі аспекти організації занять в загальноосвітній школі досліджували Л.П.Матвеев, 1991; Ю.В.Васьков. Зміст фізкультурної освіти вивчали В.В.Раєвський, І.Я.Лернер, М.Н.Скаткін, 1983; Б.А.Ашмарін. Загальним питанням теорії і методики фізичного виховання школярів присвячені чисельні дослідження (Б.М.Шиян, 1997; А.Ф.Борисенко, 1997; Л.П.Сергієчко, 1997; В.Г.Ареф'єв, 1997; М.В.Молнар, 2000; І.І.Вовченко, 2001,2002 та інші).

Метою дослідження стало виявлення особливостей організації уроків з фізичної культури в загальноосвітній школі на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження та аналіз отриманих результатів. Для отримання інформації про особливості організації занять з фізичної культури в школі на су

часному етапі у листопаді 2008 р. було проведено анкетування серед учителів фізичного виховання всіх шкіл м. Шостки Сумської області, а також серед тренерів-викладачів ДЮСШ, які організують позаурочні заняття в школах. Як додаткові методи дослідження, використовувалось інтерв'ювання та бесіда. Загальна кількість опитаних склала 37 чоловік. Серед них було 11 жінок і 26 чоловіків у віці від 24 до 72 років із стажем роботи за фахом від 2 до 47 років, середній стаж роботи складає 23 роки.

Зміст анкети включав 13 запитань різних типів: закритого, напівзакритого і відкритого (опитування вчителів проводилося в рамках дисертаційного дослідження під час першого етапу констатуючого експерименту).

За даними результатів опитування виявилось, що 22 % опитаних станом на 05.12.2008 р. ще не ознайомлені з наказом Міністерства освіти і науки України від 06.11.2008 р. № 1008 «Про невідкладні заходи щодо збереження здоров'я учнів під час проведення занять з фізичної культури, захисту Вітчизни та позакласних спортивно-масових занять в школі» і організують уроки дотримуючись шкільної програми. Це свідчить про некомпетентність учителів, або директора школи. Під час бесіди 25 % учителів зізналися, що хоч вони і ознайомлені з наказом, але під час організації і проведення занять частково його ігнорують. Вони мають власну думку щодо викладання матеріалу шкільної програми. І взагалі, 67,6 % опитаних вважають, що в нормативно-правових документах 2008 року, стосовно фізичного виховання школярів, даються неповні і недоцільні рекомендації щодо організації та проведення уроків з фізичної культури. На їхню думку, усі документи з планування занять учитель має розробляти сам, враховуючи конкретні умови школи, природні умови регіону, контингент учнів, матеріально-технічну базу школи, традиції тощо.

Ще на одне актуальне питання анкети (Як ви вважаєте, чи доцільно в організації занять фізичного виховання школярів віддавати перевагу лише певному виду спорту?) опитуванні не змогли чітко визначитися. 49 % учителів вважають що доцільно віддавати перевагу певному виду спорту в межах регіону, а 43 % – у межах України. Лише 8 % опитаних висловили думку, що при організації фізичного виховання школярів не доцільно взагалі віддавати перевагу якомусь певному виду спорту.

Зроблений нами аналіз навчальної шкільної програми з фізичної культури [2] виявив, що до неї входять такі теми програмового матеріалу як плавання, лижна підготовка та туризм. Під час бесіди з вчителями фізичного виховання ми з'ясували, що уроки з цих тем проводяться лише в деяких школах і не дуже ефективно. Існує багато проблем з організацією і проведенням цих занять: відсутність матеріально-технічної бази, природні умови, небажання вчителів організувати уроки в басейні з особистих причин та ін. Тому в анкеті опитуваним було запропоноване таке питання: Чи вважаєте Ви за потрібне організувати уроки фізичного виховання з плавання, лижної підготовки та туризму в позакласних або позашкільних формах занять? Як і очікувалось, більша частина респондентів – 91 % відповіли «так, вважаю». Майже всі вчителі фізкультури відмітили необхідність у сучасних складних умовах співпрацювати з тренерами ДЮСШ, щоб організувати спільні заняття на території спортивних шкіл і в міському басейні в позакласний час. Форма фізичного виховання повинна поєднувати класно-урочну та секційну форми занять, враховуючи інтереси і потреби учнів у сфері фізичної культури, та забезпечувати свободу вибору форми фізичної активності відповідно до особистих нахилів і здібностей кожної дитини [3, 7].

Можемо відмітити, що в одній із шкіл м. Шостки цей підхід успішно використовують протягом останніх років. Це пов'язано з тим, що шкільний спортзал не відповідає санітарно-гігієнічним нормам. Усі учні цієї школи майже всю зиму відвідують уроки фізичної культури в міському басейні в позашкільний час.

Під час бесід нами було виявлено, що лише одна школа з тринадцяти, які знаходяться в м. Шостка, має спортивний інвентар для проведення занять з лижної підготовки. Це свідчить про те, що хоча м. Шостка і знаходиться в північному регіоні країни, де зимою випадає сніг, уроки з лижної підготовки проводяться лише в одній школі міста. Для інших шкіл мож-

ливий лише один вихід із цього становища – організація занять з лижної підготовки в поза-шкільний час на базі секції лижних гонок ДЮСШ.

Ще одне питання анкети було присвячене теоретичній частині предмету «Фізична культура», яка є його обов'язковою складовою, включена в іспит, введена в школах з середини 90-х років. Вона необхідна для формування в школярів знань, що створюють основу для засвоєння умінь, навичок, розвитку фізичних здібностей, зміцнення здоров'я, підвищення загальної працездатності, формування стійкої усвідомленої потреби в систематичних заняттях фізичними вправами [4].

У результаті опитування виявилось, що вчителі фізичної культури при організації та проведенні занять найчастіше використовують методичні розробки, нормативні і довідкові інформаційні видання з питань фізичної освіти. На нашу думку, це пов'язано з доступністю цих методів. Підручники та навчальні посібники використовують лише 23 % опитаних і лише з застарілого учбового фонду. Новітні підручники з теорії і методики фізичної культури виходять не дуже часто і невеликими тиражами і, до того ж, учбова література з фізичної культури для школи поки що не завжди встигає за тими вимогами, які відображені в сучасних стратегічних документах у сфері фізичної культури, освіти, включаючи Держстандарт.

Серед респондентів лише 10 % використовують спортивні словники, енциклопедії, наочні і технічні засоби навчання, комп'ютерні навчально-тренувальні програми та дидактичні матеріали. Під час бесіди велика кількість опитуваних зізналося, що взагалі ніколи не використовували інформаційно-комунікаційних технологій в організації фізкультурної роботи.

Висновок

Учителі фізичної культури при організації занять на сучасному етапі повинні вчасно отримувати інформацію щодо внесених змін у шкільну програму. Від того, які цільові настанови й концептуальні ідеї закладені в основі програм, залежить вибір змісту навчального матеріалу та можливість перекладу його на мову сучасних технологій і використання їх в методиці і організації навчального процесу. Саме цим визначаються результати фізичного виховання детерміновані новими поглядами на сутність змісту, мету, завдання фізичного виховання в школі, що на сучасному етапі дозволить суттєво вплинути на збереження здоров'я школярів.

Вихід із ситуації, яка склалася у сфері фізичної культури в загальноосвітніх школах, стосовно організації та вивчення таких тем програмового матеріалу як плавання, лижна підготовка та туризм., ми вбачаємо у співпраці з ДЮСШ, організації спільних занять на території спортивних шкіл і в міському басейні в позакласний час. Такий підхід вже успішно використовується в одній школі м. Шостки протягом останніх років.

З теоретичних методів, що використовуються вчителями при підготовці до організації та проведення занять і з метою закладання основ теоретичних і методичних знань з фізичної культури, які б забезпечували грамотне самостійне використання її засобів, методів і форм для удосконалення своїх фізичних та психічних здібностей, найпопулярнішими є методичні розробки, нормативні і довідкові інформаційні видання з питань фізичної освіти. Це пов'язано лише з їх доступністю.

Виявлення особливостей та проблем в організації уроків з фізичного виховання школярів на сучасному етапі дозволить визначити напрями, форми і зміст оптимізації фізичної культури в загальноосвітній школі.

Список літератури

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт»// Спортивна газета. – 1994. – 29 січня.
2. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів «Фізична культура 5-12 класи». Міністерство освіти і науки України. – ВТФ «Перун», 2005. – 8 с.
3. *Васьков Ю. В.* Інструктивно-методичні рекомендації щодо підвищення якості уроку фізичної культури // Теорія та методика фізичного виховання. – 2004. – № 2 (14). – С. 20 – 28.
4. *Кириленко Л. Г., Борисова О. К.* Про питання інформованості вчителів фізичної культури у контексту теоретичних відомостей з предмету «Фізична культура» / Вісник Черні-

гівського державного педагогічного університету. Вип. 55. Т. 1. Серія: педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів: Автори, 2008. – С. 56 – 58.

5. *Ніколаєнко С. М.* Поліпшення здоров'я дітей – запорука здоров'я нації. // Фіз. вих. в школі. – К.: – 2006. – № 5 – С. 2 – 7.

6. *Физическая культура. Уч. пособие под ред. Волкова В. Ю., Загоруйко В. И.* – СПб.: Питер, 2004. – 224 с.

7. *Шандригось В.* Аналіз змісту програм з фізичної культури в загальноосвітніх школах та можливості його удосконалення // Теорія та методика фізичного виховання. – 2004. – № 2 (14). – 28 с.

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗАНЯТИЙ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Віта ВОРОНА

Институт физической культуры

Сумской государственной педагогической университет имени А.С. Макаренка

Аннотация. В статье рассматриваются некоторые особенности организации занятий по физической культуре в общеобразовательной школе, осуществляется анализ реального состояния сферы физического воспитания в общеобразовательных учебных заведениях Украины. Обращается внимание на проблемы, связанные с организацией и проведением занятий в школе, обосновываются пути оптимизации физического воспитания школьников. Предложены возможные направления, формы и содержание физического воспитания в школьной программе.

Ключевые слова: физическое воспитание школьников, школьная программа, организация уроков, теоретические методы, новый подход.

THE SPECIALE OF ORGANIZATION LESSONS OF PHYSICAL CULTURE AT SCHOOL ON THE MODERN STAGE

Vita VORONA

A.S. Makarenko Sumy State Pedagogical University

Abstract. The article is about the some specials of organization of employments on physiccal culture at general school. The analysis is carried of the real state of physical education at general schools of Ukraine. The special attention is paid to the problems of organization and contents of lessons in school. The ways of optimization of physical education of schoolchildren are grounded. In the article possible directions, manners and matter of physical education in the school program are offered.

Key words: physical education of schoolchildren, school program, organization of lessons, theoretical methods, new approach.